

ня й демонстрація самі по собі нікому не дадуть справжніх, стійких знань. Цього можна досягти тільки з допомогою активного (інтерактивного навчання).

Інтерактивні технології навчання включають в себе чітко планований очікуваний результат навчання, інтерактивні методи та прийоми, стимулюють процес впливу на розумові й навчальні умови й процедури, з допомогою яких можна досягти запланованих кінцевих результатів.

Інтерактивне навчання надає учням основні пізнавальні та громадянські вміння, навички та зразки поведінки. Такі уроки захоплюють учнів, пробуджують у них інтерес та мотивацію, навчають самостійного мислення та дій.

Література

1. Іванова О.В. Тренінгові методики у вивченні хімії// Хімія: Наук.–метод. Журнал. – 2004. – №19–21 – 19-24с.
2. Інтегровані уроки з хімії як засіб формування цілісного світосприйняття: метод. посібн. для вчителів хімії та біології, студентів педвузів природничого факультету. / Міністерство освіти України., ПДПУ; Данилюк Т.П., Джурка Г.Ф., Вовк О.Т., Зінов'єв С.Г. Полтава.: 1998.– 104с.
3. Колток Л. Використання інтерактивних методів під час вивчення хімії// Хімія: Біологія. – 2005. – №7 – 8-10с.
4. Сучасний урок хімії. Шиян Н.І., Джурка Г.Ф., Самусенко Ю.В. та ін. – Полтава: ПДПУ.: 1993. – 193с.
5. Фартушина І.О. Форми та методи інтерактивного навчання на уроках хімії// Хімія: Наук.–метод. Журнал. – 2007. – №4 – 5-8с.

ПРИНЦИПИ ТА НАПРЯМКИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З БІОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Бедніна В.Г., Оніпко Р.В. (Полтава)

Сучасна шкільна освіта формує основу інтелектуального становлення особистості, її соціалізації. Значну роль у цьому процесі школа відводить позакласній роботі, серед загальних особливостей якої варто особливо відзначити такі, як урахування специфіки даного навчально-виховного закладу та неповторного поєднання особистісних характеристик суб'єктів навчально-виховного процесу.

Викладання біології поєднується з цілою низкою форм позакласної роботи – масових та індивідуальних, окремих та систематичних. Часом складно визначити, наскільки успішно функціонує це різноманіття. Тому в практиці вчителів та керівників школи має застосовуватися такий різновид аналізу позакласної роботи, як співвіднесення її з базовими принципами, прийнятими в сучасній українській школі.

На сьогодні головними з них виступають:

1. Принцип гуманізації. Все, що складає систему позакласної роботи, має бути зорієнтоване на особистісний розвиток дитини, вияв її обдарованості, створення умов для самореалізації. Вивчення світу природи повинне розглядатися через призму загальнолюдських цінностей, з урахуванням таких пріоритетів, як милосердя, доброзичливість.

2. Принцип єдності загальнолюдських і національних цінностей, що доповнює попередній широтою підходу до явищ, які розглядаються, в контексті

світового досвіду, в системі загальнолюдських цінностей.

3. Принцип демократизації, який дає достатню для позашкільних закладів освіти різних типів свободу у вирішенні основних питань змісту їх діяльності.

4. Принцип науковості і системності, що сприяє цілісності позакласної роботи, забезпеченню оптимальних умов для розширення і поглиблення засобами освіти вагомим для кожної особистості, що навчається, об'єктивних законів, а також забезпеченню інтегруючої функції процесів навчання і виховання в умовах досягнення основної мети позашкільної освіти та виховання.

5. Принцип безперервності, наступності та інтеграції, який забезпечує єдність усіх ланок освіти України, цілісність і наступність позашкільної освіти та виховання.

6. Принцип багатокладності та варіативності, що передбачає можливість широкого вибору змісту, форми і засобів освіти та виховання у вільний від навчання час, альтернативність у задоволенні духовних запитів особистості, її пізнавальних та інтелектуальних можливостей та інтересів.

7. Принцип добровільності та доступності, що передбачає право вибору та доступність у забезпеченні потреб абсолютності у творчій самореалізації, духовному самовдосконаленні здобуті додаткових знань, умінь та навичок, підготовки до активної професійної та громадської діяльності.

8. Принцип самостійності і активності особистості, що полягає у забезпеченні такої психолого-педагогічної атмосфери, яка сприяє виявленню, а також розвитку і реалізації учнями пізнавальної самостійності, творчої активності прояву обдарованості і таланту в навчально-виховній діяльності та у позанавчальний час.

9. Принцип гармонізації родинної і суспільної освіти та виховання, який передбачає створення сприятливих умов для забезпечення добровільного партнерства і корисної співпраці того, хто вчиться, його родина, а також держави, як рівноправних суб'єктів навчально-виховного процесу в позашкільних закладах і незалежності позашкільної освіти та виховання від політичних, громадянських і релігійних організацій.

10. Принцип практичної спрямованості позашкільної освіти та виховання, що передбачає набуття учнями певних умінь і навичок, орієнтацію на трудову діяльність у ринкових умовах, їх розширення та розвиток, а також впровадження в життя за умов інтеграції з наукою і виробництвом.

Пріоритетними напрямками позакласної роботи з біології традиційно визнаються еколого-природничий, який зорієнтований на оволодіння знаннями про навколишнє середовище (природне і соціальне), усвідомлення себе частиною природи та можливість постійно спілкуватися з нею, а також формування екологічної культури особистості, набуття навичок і досвіду вирішення економічних проблем та передбачення можливих наслідків власної природо-перетворюючої діяльності; залучення до практичної природоохоронної роботи, екологічної діяльності за збереження навколишнього середовища; дослідницько-експериментальний, що передбачає включення дітей і підлітків до науково-дослідної, пошукової діяльності, поширення наукових знань та їх перетворення в інструмент творчого освоєння світу. Проте досвід організації позакласної роботи з біології в ЗОШ №9 м. Полтави свідчить, що її повноцінність забезпечується водночас і такими напрямками, як соціокультурний (допомога дитині у визначенні свого статусу як особистості через включення її до системи соціальних відносин, зростання її престижу і авторитету, виконання участі у вирішенні трудових, соціально-політичних, моральних проблем суспільства); художньо-естетичний, що забезпечує художньо-естетичну освіченість та вихованість особистості, здатної до саморозвитку, і самовдосконалення, форму-

вання її художньо-естетичної культури засобами кращих національних і світових культурологічних надбань, сприяє виробленню умінь примножувати культурно-мистецькі традиції свого народу; туристсько – краєзнавчий (залучення до активної діяльності у сфері туризму і краєзнавства, дослідництва та пошук у сфері знань про комплексну генетичну картину життя певних територій, вивчення окремих географічних об'єктів і явищ соціального життя у природно-історичному аспекті а також формування фізично здорової і духовної розвиненої особистості).

Врешті, – і це особливо важливо в сучасних умовах – забезпечується дозвілєво-розважальний напрямок, що сприяє формуванню умінь розумного планування і використання свого вільного часу, уявлень про задоволення від культурного дозвілля, спілкування з однолітками у різних формах ігрової та дозвілєво-розважальної діяльності, поліпшення психологічного здоров'я, зняття психологічної напруги.

Таким чином, організація позакласної роботи з біології – це системний, цілеспрямований процес, що базується на чітких, педагогічно та соціально визначених принципах і має на меті сприяти формуванню особистісних якостей учня, які є найбільш затребуваними в сучасному суспільстві.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ РОЗВ'ЯЗАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЗАДАЧ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Панасенко Н.В. (Полтава)

Реалізацію мети та завдань навчання хімії у загальноосвітніх навчальних закладах покладено на вчителя, який має не лише володіти науковими знаннями, а й усвідомлювати сучасні пріоритети в освіті, орієнтуватися в новітніх технологіях. Саме перед вчителем стоїть вибір оптимальних прийомів, методів, технологій, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, на розвиток особистості.

В курсі хімії поняття про хімічну рівновагу та умови її зміщення досить складне для засвоєння учнями, тому формувати його слід поступово, уникаючи спрощень, які далі заважатимуть набуванню повноцінних знань. При вивченні саме цієї теми активізувати навчально-пізнавальну діяльність учнів ефективно, застосовуючи *метод аналізу (розв'язання ситуаційних задач)* [1]. Його дидактична цінність полягає в тому, що він навчає правильно і логічно мислити, розвиває вміння спостерігати й аналізувати проблеми, які впливають із певної професійної діяльності. Цей різновид рекомендується застосовувати тоді, коли є необхідність розвитку в учнів самостійного і творчого мислення.

Безумовно, не кожну ситуацію можна розглядати як ситуаційну задачу. Така ситуація має, окрім матеріалу для аналізу, обов'язково містити і проблему, що потребує вирішення. Тільки у такому разі її використовують як навчальний матеріал для вдосконалення професійних знань, навичок та вмінь учнів у прийнятті рішень.

Для методично правильного проведення заняття педагог повинен:

1. вибрати тему, яку можна опрацювати методом розв'язання ситуаційних задач;
2. чітко з'ясувати цілі заняття та остаточно окреслити форму його проведення;
3. визначити рівень підготовленості учнів до цього заняття та їхні здіб-